

VLADIMIR NABOKOV • Göz

Kelebek: Swallowtail • Fotograf: Andrew Field, *The life and art of Vladimir Nabokov* kitabının kapagından alınmıştır.

The Eye

© 1965 Vladimir Nabokov

Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 1081 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 197

ISBN-13: 978-975-05-0329-0

© 2005 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-6. Baskı 2005-2018, İstanbul

7. Baskı 2020, İstanbul

DIZI EDITÖRÜ Fatih Özgüven

DIZI KAPAK TASARIMI Bülent Erkmen

KAPAK UYGULAMA Esin Sarpkan

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Seçkin Oktay

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VLADIMIR NABOKOV

Göz

The Eye

ÇEVİREN *Ece Şetvan*

VLADIMIR NABOKOV 1899'da St. Petersburg'da doğdu. Varlıklı, liberal bir ailenin en büyük oğluydu. Bolşevikler iktidara geldiğinde aile Rusya'dan ayrılarak önce Londra'ya, sonra Berlin'e gitti. Nabokov, öğrenimini Cambridge, Trinity College'da tamamladı. 1923 ile 1940 arasında anadilinde romanlar, hikâyeler, oyunlar, şiirler yazdı ve kuşağının seçkin Rus göçmen yazarlarından biri olarak ün kazandı. 1940 yılında karısı ve oğluyla ABD'ye göç etti, 1941'den 1948'e kadar Wellesley College'da dersler verdi. 1955'te yayımlanan *Lolita*'nın (İletişim, 1999) dünya çapındaki başarısından sonra, 1959'da Cornell Üniversitesi Rus Edebiyatı profesörlüğünden emekli olarak İsviçre'ye yerleşti. Nabokov, İngilizce yazdığı ilk romanı *The Real Life of Sebastian Knight*'ı (*Sebastian Knight'in Gerçek Yaşamı*, İletişim, 2003) 1941'de yayımladı ve ondan sonra bu dili şairane bir yaratıcılıkla kullanarak eserlerini İngilizce yazmaya devam etti. Vladimir Nabokov 1977'de, İsviçre'nin Montreux kentinde öldü. *Lolita* dışında, önemli romanları arasında, fantastik bir aile romanı parodisi olan *Ada or the Ardor* (*Ada ya da Arzu*, İletişim, 2002) sayılmalıdır. İletişim Yayınları'ndan çıkan diğer kitapları: *Karanlıkta Kahkaha* (1993), *Pnin* (1999), *Bir Günbatımının Ayrıntıları* (1999), *Rua, Dam, Vale* (2000), *Lujin Savunması* (2001), *Cinnet* (2003), *Göz* (2005), *İnfaza Çağrı* (2007), *Saydam Şeyler* (2010), *Konuş, Hafıza* (2011), *Nikolay Gogol* (2012), *Maşenka* (2012), *Laura'nın Aslı* (2012), *Rus Edebiyatı Dersleri* (2013), *Solgun Ateş* (2013), *Edebiyat Dersleri* (2014), *Don Quijote Dersleri* (2016), *Yetenek* (2016), *Çarpık Dünya* (2019).

Véra'ya

ÖNSÖZ

Bu küçük romanın Rusça adı (geleneksel çeviriyazımla) SOGLIADATAY'dır ve vurgu ortadaki hecede olmak üzere 'Sogli-dart-eye' olarak telaffuz edilir. Bu 'casus' ya da 'gözcü' anlamına gelen çok eski bir askeri terimdir ama her iki sözcük de Rusça sözcüğün sahip olduğu esnekliğe sahip değildir. 'Ulak /emissary' ve 'gladyatör' sözcüklerini aklımda evirip çevirdikten sonra, sesle anlamı birbirine yedirmeye çalışmaktan vazgeçip uzun sapın sonundaki 'eye'ı (Göz) yerine yerleştirmekle yetindim. Öykü bu isimle, 1965 yılının ilk aylarında *Playboy* dergisinde üç tatlı tefrika halinde kendine bir yol çizdi.

Metnin aslını 1930 yılında Berlin'de –karımla ben orada sessiz Leopoldt Sokağı'nda Alman bir ailenin evinde iki oda kiralamıştık– yazdım ve aynı yılın sonunda Paris'te çıkan Rus göçmen dergisi *Sovremennyya Zapiski*'de yayınlandı. Kitaptaki kişiler edebiyatçı olarak, gençliğimde en sevdiğim karakterlerdi; Berlin, Paris ya da Londra'da yaşayan Rus göçmenler. Aslında tabii Napoli'deki Norveçliler ya da Ambridge'deki Ambrakyalılar da olabilirlerdi; toplumsal mese-

lelere karşı hep kayıtsız kaldım ve tıpkı becerikli bir konuğun, yemek yerken masa örtüsünün üzerine kurşun kalemle bir sokağın köşesini çizivermesi ya da ekmek kırıntısı ile iki zeytini menüyle tuzluk arasında kendince bir açıyla yerleş-tirmesi gibi, ben de sadece elimin altındaki malzemeyi kul-landım. Topluluk yaşamına ve tarihin müdahalelerine kar-şı bu kayıtsızlığın eğlenceli sonuçlarından biri gelişigüzel sa-natsal odağa süzülüp yerleşiveren sosyal grubun yanıltıcı bir kalıcılık havasına bürünmesidir; bu grup, belli bir zaman-da belli bir yerde, göçmen yazarla göçmen okurları tarafın-dan verili kabul edilir. 1930'un Ivan Ivanoviç'i ile Lev Osi-poviç'inin yerini bugün çoktan hakkında hiçbir şey bilme-dikleri bir toplum hayal etmek zorunda olan, Rus olmayan okurlar aldı. Tekrar tekrar söylemekten çekinmediğim şey, neredeyse yarım asırlık Sovyet propagandasından bu yana, özgürlük tahripçilerinin tarihten durmadan sayfalar kopar-dıkları ve Rus göçünün (hâlâ tarihçisini bekleyen bir konu) önemini yadsıyarak ya da alçaltarak yabancı kamuoyunu ya-nılttıklarıdır.

Hikâye 1924-25 arasında geçer. Rusya'da iç savaş dört yıl kadar önce sona ermiştir. Lenin daha yeni ölmüştür fakat ti-ranlığı gelişip serpilmektedir. Yirmi Alman markının kar-şılığı beş doları bulmamaktadır. Kitabın Berlin'indeki göç-menleri sahtekârlardan başarılı işadamlarına kadar uzan-maktadır. İkincilere örnek, Mathilde'nın kâbusumsu kocası Kaşmarin (Rusya'dan güneyden, İstanbul üzerinden kaç-tığı aşikârdır) ve Evgenya ile Vanya'nın babaları olan yaşlı-ca beydir (bir Alman firmasının Londra temsilciliğini hak-kaniyetle sürdürmektedir ve bir dansöz metresi vardır) Kaş-marin, muhtemelen İngilizlerin 'orta sınıf' dediği türdendir, ama Tavuskuşu Sokağı 5 numaradaki iki genç hanım, un-vanlı ya da unvansız, Rus aristokrasisine mensupturlar, gene de bu onların bağınazca bir okuma zevkleri olmasını engelle-